

Олена Юріївна ЦЕБИНОГА,

курсант 3 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0567-5686>

Науковий керівник:

Тетяна Анатоліївна ШЕВЧУК,

кандидат юридичних наук, викладач

кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

БЕЗРОБІТТЯ ЯК ФОНОВЕ ДЛЯ ЗЛОЧИННОСТІ ЯВИЩЕ

Серед негативних соціальних явищ у кримінології виокремлюють групу таких, які тісно пов'язані зі злочинністю. До них належать: пияцтво, алкоголізм, наркоманія, токсикоманія, проституція, безробіття, бродяжництво, жебрацтво. Названі явища ніби обрамляють злочинність, тому їх ще називають «фоновими» [1, с. 256].

Одним із чинників, що сприяє скоєнню злочинів та дестабілізує моральний порядок у суспільстві, є трудова незайнятість працездатних осіб, а саме — безробіття. Не маючи можливості гідно забезпечувати себе і свою сім'ю, а іноді й задовольнити потреби в найнеобхідніших речах, особи штовхають себе на вчинення крадіжок, грабежів та інших, переважно корисливих злочинів. Відповідно до вивченої судової практики за січень-жовтень 2017 року, лише 26 % осіб, що вчинили крадіжку зазначили, що мають неофіційне працевлаштування, інші ж не мали легального заробітку взагалі. При цьому майже 70 % виражали шире каяття, а деякі з цих осіб визначали, що зробили це під впливом важкого матеріального становища [2, с. 399].

Конституція України в розділі II «Права, свободи та обов'язки людини і громадянина» в ст. 43 проголошує, що кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Нажаль, невтішні реалії сьогодення, соціальні кризи і потрясіння, що торкаються різних сфер суспільного життя, особливо сфери економіки, і на цьому фоні стрімке падіння рівня життя населення, його зубожіння та як результат – ріст безробіття – все це надає конституційному праву громадян на працю характер декларативності. Безробіття можна охарактеризувати як багатоаспектну економічну категорію, що торкається важливих соціально-економічних відносин в державі. Дуже небезпечним в цьому сенсі видається соціально-правовий аспект безробіття. Саме падіння рівня доходів населення виступає мотивуючим фактором, що пов'язує безробіття зі злочинністю. Соціально-економічні втрати від безробіття досить значні, в багатьох країнах світу докладається чимало зусиль для їх мінімізації. А рівень безробіття визначає рівень економічного розвитку держави. Нажаль, Україна займає останні місця в світових рейтингах з даного питання.

Соціальні наслідки безробіття носять руйнівний характер. Вони торкаються не тільки осіб, що не мають роботи, а і працюючого населення, яке постійно відчуває потенційну загрозу втратити роботу. Соціально-психологічні дослідження впливу безробіття на злочинність показують, що між рівнем безробіття і показниками злочинності існує тісний взаємозв'язок. Безробіття серед основної працездатної частини населення неминуче тягне за собою неможливість громадян чесно працювати, згубно впливає на інститут сім'ї, виховання дітей. Безробітні легко втягуються в кримінальну середу різної спрямованості. Безумовно, на першому місці серед вчинюваних ними злочинів є крадіжки, грабежі, розбої та шахрайства, досить висока частка насильницьких злочинів, а також злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків та зброї. Дуже небезпечною є тенденція спрямування асоціально налаштованих безробітних в кримінальний бізнес, організовану злочинність. Тоді спектр вчинюваних ними злочинів збільшується багатократно. Нажаль, дієвим резервом такого поповнення є звільнені в запас військовослужбовці, колишні учасники бойових дій в «гарячих точках», висококласні спеціалісти в різних галузях, які не отримали достойної оплати за свої професійні вміння і навички, колишні спортсмени та інші категорії працездатного населення, які не знайшли роботу. Все вищевикладене підтверджує той факт, що безробіття поряд з продукуванням злочинності має специфічні кримінальні наслідки, що проявляються в злочинності самих безробітних.

Безробіття має згубний вплив на молодь, стимулює її кримінальну активність. Крім того, небезпечною видається ситуація стрімкого збільшення міграційних потоків високоосвічених молодих спеціалістів за кордон в пошуках гідно оплачуваної роботи. Це становить загрозу економіці нашої держави, негативно впливає на генофонд нації і в кінцевому етапі посягає на національну безпеку. Адже саме молодь, отримуючи вищу освіту, не може працевлаштуватися згідно з отриманою спеціальністю, вимушена погоджуватись на низькооплачувані некваліфіковані робочі місця. Все це має негативний психо-емоційний вплив на молодь, який проявляється в різних протестних діях, в тому числі і кримінальних.

В цьому зв'язку дуже слушними є погляди вітчизняних вчених, які визначають фонові для злочинності явища як криміногенні фактори або ж похідні від останніх явища, що становлять собою окремі масові форми девіантної, деструктивної поведінки та виявляють сталі зв'язки зі злочинністю [3, с. 7].

Таким чином, фонові явища взаємопов'язані зі злочинністю і дуже часто саме безробіття називають однією з причин злочинності в сучасному світі. Це явище, як фонове, сприяє злочинності, а як детермінант – обумовлює її. А оскільки ці проблеми мають економічне підґрунтя, являються соціальними відхиленнями, то одним із першочергових завдань держави є подолання економічної кризи та максимальне зниження рівня безробіття в державі.

Список бібліографічних посилань

1. Курс кримінології. Загальна частина : підручник : у 2 кн. / О. М. Джужа, П. П. Михайленко, О. Г. Кулик та ін. ; під заг. ред. О. М. Джужі. Київ : Юрінком Інтер, 2001. Кн. 2. 352 с.
2. Щербань Я. С. Безробіття як фонове явище // Злочинність у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр. кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкина. Харків : Право, 2017. С. 399–402.
3. Кримінологія (Особлива частина) : навч. посіб. / кол. авт.: О. М. Бандурка, О. М. Литвинов, Ю. М. Орлов, В. М. Трубников та ін. ; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2011. 347 с.

Одержано 14.03.2018